

บทที่ 4

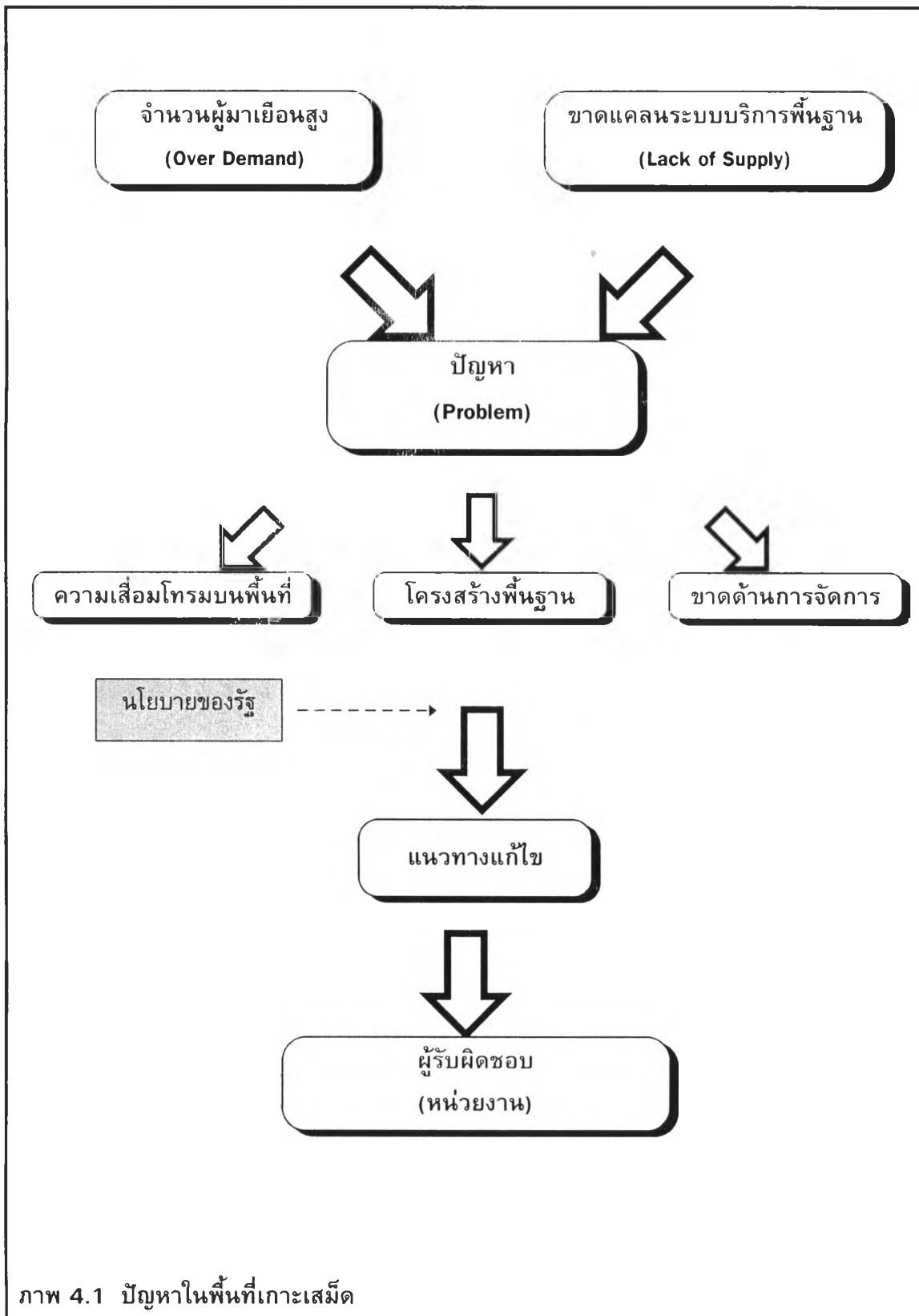
สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา

จากการศึกษาในบทที่แล้วจะพบว่าสภาพปัญหาที่พบในเกาะเสม็ดส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการความเสียเปรียบในเชิงธรรมชาติที่ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนในด้านระบบบริการพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากลักษณะที่โดดเด่นของพื้นที่ที่เป็นปัจจัยดึงดูดให้เกิดความต้องการ (Demand) เดินทางของผู้มาเยือน ขณะที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ต้องมีการเตรียมรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดการตอบสนอง (Supply) ความต้องการนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่ และเมื่อใดที่เกิดความสมดุลระหว่างการบริการและความต้องการปัญหาด้านต่าง ๆ จะหมดไป แต่ในกรณีของเกาะเสม็ดพบว่าปริมาณความต้องการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ยังคงเพิ่มขึ้นโดยจะเห็นได้จากปริมาณความต้องการเดินทางของผู้มาเยือนที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นนับตั้งแต่มีการประกาศเป็นอุทยาน ขณะที่การพัฒนาในพื้นที่เพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นยังคงเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่บุกรุกพื้นที่เพื่อประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังภาพที่ 4.1 ฉะนั้นการขยายตัวในด้านการให้บริการที่อยู่ในวงจำกัดนี้เองส่งผลให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อพื้นที่ โดยปัญหาที่พบในปัจจุบันได้แก่

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมบนพื้นที่ในเชิงกายภาพ (ดังตาราง 4.1) ส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการบุกรุกพื้นที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่สภาพชายหาด และพื้นที่เบื้องหลัง ทั้งนี้เพราะสาเหตุการจัดการที่ขาดประสิทธิภาพจึงปรากฏผลให้เห็นในรูปของความเสื่อมโทรมของสภาพชายหาดและพื้นที่เบื้องหลัง ความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเล มลพิษจากกิจกรรมทางน้ำ การขยายตัวของที่พักประชิดชายหาด การควบคุมการใช้ที่ดินและอาคาร ความสืบสนของการทำกิจกรรม และมลพิษทางสายตา เป็นต้น

2. ปัญหาการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ดังตาราง 4.2) ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการจัดการที่ขาดจัดหาและการจัดการเนื่องจากการจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ โดยปัญหาที่พบตามาคือ ปัญหาการกำจัดขยะ ปัญหาระบบคมนาคม ปัญหาการบำบัดน้ำเสีย ปัญหาน้ำจืด ปัญหาด้านการให้บริการไฟฟ้า และปัญหาการเข้าถึงพื้นที่

3. ปัญหาด้านการขาดการจัดการ (ดังตาราง 4.3) ซึ่งพบว่าปัญหาส่วนใหญ่ของพื้นที่เป็นผลจากการจัดการที่มีประสิทธิภาพต่ำ ฉะนั้นการแก้ไขจึงจำเป็นต้องปรับปรุงในด้านการจัดการพื้นที่เป็นลำดับแรก ปัญหาที่พบในด้านนี้ได้แก่การเอารัดเอาเปรียบผู้มาเยือน ปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และปัญหาด้านการโดยสารเรือโดยสารเป็นต้น

4.1 ปัญหาความเสื่อมโทรมบนพื้นที่ในเชิงกายภาพ

ปัญหาจากการขยายตัวด้านที่พักอาศัยเพื่อรองรับปริมาณความต้องการของผู้มาเยือนที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ทั้งที่วัตถุประสงค์หลักของการประกาศพื้นที่เกาะเสม็ดเป็นเขตอุทยานด้วยเหตุผลที่ว่ามิถุนายนซึ่งให้อำนาจในการดำเนินการอย่างเต็มที่ แต่แทนที่ปัญหาจะลดลงแต่กลับเป็นการพอกพูนปัญหา ซึ่งกรมป่าไม้ให้เหตุผลว่าขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานทำให้ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงส่งผลเกิดการขยายตัวของที่พักแรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของการขยายตัวด้านที่พัก และการประกอบกิจกรรมที่ส่งผลแก่พื้นที่ทั้งสิ้น จนกระทั่งยากแก่การควบคุมทำให้ปัญหารองติดตามมา ดังเช่น

1. ความเสื่อมโทรมของสภาพชายหาดและพื้นที่เบื้องหลัง เนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ชายหาดของผู้ประกอบการที่พักรวมไปถึงการตั้งวางอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมชายหาด อาทิ สกูตเตอร์ เรือเร็ว และเรือท่องเที่ยว ทำให้เกิดขบวนการใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจกรรมของผู้มาเยือนส่งผลให้เกิดการลดพื้นที่ชายหาด อีกทั้งยังก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้หาดและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลจากกิจกรรมการท่องเที่ยว อาทิ คราบน้ำมัน และเสียงเครื่องยนต์

2. ความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเล เมื่อมีการขยายตัวของกิจกรรมผลที่ตามมาคือของเสียที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่ปราศจากการบำบัดหรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้องทำให้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ โดยบริเวณที่ประสบปัญหาหนักที่สุดคือหาดทรายแก้วบริเวณหน้าบังกาลิโลวิทช์แซนด์จะปรากฏคราบดำบริเวณชายหาด นอกจากนี้ได้แก่บริเวณอ่าววงเดือน และอ่าวไผ่

3. มลพิษจากกิจกรรมทางน้ำ การเข้าถึงของผู้มาเยือนนำมาซึ่งการบริการของผู้ประกอบการโดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้นำเอาอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมบนชายหาดมาให้บริการแก่ผู้มาเยือนทำให้เกิดผลกระทบตามมาและก่อให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลอื่น ในขณะที่ปริมาณความต้องการเพิ่มขึ้นทำให้ปริมาณมลพิษเพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้ประกอบการมุ่งหวังผลกำไรจากการประกอบการโดยขาดจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ทำให้ปัญหานี้ทวีความรุนแรงมากขึ้น บริเวณที่ประสบปัญหาอย่างมากได้แก่ หาดทรายแก้ว และอ่าววงเดือน

4. การปลูกที่พักประชิดชายหาด เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะเสม็ดเป็นที่สูงฉะนั้นพื้นที่ปลูกสร้างจึงมีจำกัด การปลูกสร้างจึงต้องอาศัยพื้นที่เนินทรายหรือแนวสันทรายเป็นที่ก่อสร้าง และบางแห่งยังบุกรุกพื้นที่ชายหาดทำให้เกิดภาพที่อุจาดตาแก่ผู้พบเห็น บริเวณที่ประสบปัญหาหนักที่สุดคือ บริเวณท่าเรือ หาดทรายแก้ว อ่าววงเดือน และอ่าวพร้าวเป็นต้น

5. การใช้ที่ดินและอาคาร จากสภาพที่มีการบุกรุกเขตอุทยานอันเป็นผลมาจากการเข้าครอบครองพื้นที่ก่อนที่จะมีการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือข้อขัดแย้งในด้านการใช้พื้นที่และการดำเนินการใด ๆ เป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้นการควบคุมจึงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่ได้วางได้ดำเนินการมาก่อนที่จะมีการประกาศจึงเป็นปัญหาที่ยังไม่สามารถยุติได้ในปัจจุบัน

6. ความสับสนของการทำกิจกรรม เพราะผู้มาเยือนขาดจิตสำนึกในการท่องเที่ยวอีกทั้งขาดการดำเนินการจากทางภาครัฐในด้านการจัดแบ่งพื้นที่ทำให้เกิดการใช้พื้นที่ผสมผสานก่อให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยว

7. มลพิษทางสายตาในพื้นที่ เนื่องจากเกาะเสม็ดมีท่าเรือเพียงแห่งเดียวทำให้เจ้าของรีสอร์ทบางแห่งต้องการเพิ่มการบริการให้กับนักท่องเที่ยวของตนโดยการจัดให้มีเรือไว้บริการแก่ผู้มาพักเมื่อเป็นเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาการจอดเรือในบริเวณหน้าหาดเพื่อให้ความสะดวก ซึ่งจะพบมากในบริเวณอ่าววงเดือน และอ่าวพร้าว

4.2 ปัญหาการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่พบในพื้นที่นี้ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องจากการขาดการจัดการที่ดี เนื่องจากเดิมสภาพพื้นที่เกาะเสม็ดเป็นพื้นที่โดดเดี่ยวไม่มีแหล่งน้ำผิวดิน อีกทั้งยังขาดการให้บริการด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ เพราะแต่เดิมพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่อยู่ในการดูแลของกองทัพเรือเพื่อประโยชน์ในด้านความมั่นคงจึงไม่มีความจำเป็นในด้านการพัฒนาที่เกี่ยวกับระบบการให้บริการในด้านโครงสร้างพื้นฐาน แต่ภายหลังเมื่อการท่องเที่ยวเริ่มมีบทบาทจึงก่อให้เกิดผลเสียแก่พื้นที่ดังต่อไปนี้

1. ขยะตกค้าง ปัญหานี้นับว่าเป็นปัญหาสำคัญในแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากการเข้าถึงของมนุษย์จะก่อให้เกิดการผลิตขยะ โดยทั่วไปจะพบว่าอัตราการเกิดขยะในแหล่งท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับปริมาณผู้มาเยือน และลักษณะสถานที่ท่องเที่ยวโดยหากเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหารปะปนอยู่และจะเพิ่มมากขึ้นในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวและวันหยุดสุดสัปดาห์ นอกจากนี้ปัญหาด้านการจัดการขยะยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ประสบในแหล่งท่องเที่ยว นั่นคือการเก็บรวบรวม โดยทั่วไปแล้วจะพบว่าในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจะมีความถี่ในการเก็บขนโดยเฉลี่ยวันละ 1 เที่ยวซึ่งในช่วงที่มีผู้มาเยือนมากจะทำให้เกิดความล่าช้าในการเก็บขน ส่งผลให้เกิดการคั่งค้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยวส่งกลิ่นเหม็นสร้างปัญหาให้กับพื้นที่และจากสภาพที่เกาะเสม็ดที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูงและป่าทำให้ประสบกับปัญหาพื้นที่ทิ้งขยะอีกด้วย

2. ปัญหาการคมนาคม เป็นที่ทราบดีว่าเกาะเสม็ดมีพื้นที่จำกัดทำให้การก่อสร้างถนนเป็นไปด้วยความยากลำบากอีกทั้งการก่อสร้างต้องใช้งบประมาณสูงการดำเนินการจึงเป็นไปด้วยความล่าช้า

3. ปัญหาการกำจัดน้ำเสีย จากสภาพโดยทั่วไปของเกาะเสม็ดในปัจจุบันยังไม่มีระบบกำจัดน้ำเสียซึ่งผู้ประกอบการโดยส่วนใหญ่จะปล่อยน้ำเสียโดยปราศจากการบำบัดลงสู่พื้นและซึมลงสู่ชายหาดก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมาในภายหลัง

4. ปัญหาขาดแคลนน้ำจืด จากการที่เกาะเสม็ดมีแหล่งน้ำธรรมชาติเพียงแห่งเดียวคือบริเวณสระโหนดาดซึ่งในปัจจุบันไม่อยู่ในสภาพการใช้งาน ขณะที่ประมาณความต้องการเพิ่มขึ้นทำให้ต้องขนส่งจากบ้านเพมายังเกาะเสม็ดทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง และหากผู้มาเยือนยัง

คงเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคตปริมาณความต้องการจะเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ส่วนในด้านการนำน้ำบาดาลมาใช้ นั้นเป็นไปได้ลำบากเพราะประสบปัญหาด้านคุณภาพอันได้แก่น้ำมีรสกร่อย และไม่ใส ทำให้ไม่เป็นที่นิยม

5. ปัญหาด้านไฟฟ้า เกาะเสม็ดยังไม่มีสถานีจ่ายไฟทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่อาศัยเครื่องปั่นไฟเพื่อให้บริการแก่ลูกค้า ซึ่งจะประสบกับปัญหาในด้านระยะเวลาการให้บริการเนื่องจากขีดความสามารถของเครื่องปั่นไฟจะสามารถเดินเครื่องได้ติดต่อกันได้นาน 12-16 ชั่วโมง ขณะที่ในปัจจุบันมีโครงการจ่ายไฟให้กับพื้นที่เกาะเสม็ดภายใต้ความรับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแต่ยังคงประสบปัญหาความขัดแย้งด้านที่ตั้งระหว่างพื้นที่อุทยานและพื้นที่ที่ถูกกันออกทำให้โครงการล่าช้า

6. ปัญหาการเข้าถึงพื้นที่ จากสภาพทางกายภาพที่มีลักษณะเป็นแนวยาวทำให้การเข้าถึงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก อีกทั้งยังขาดความต่อเนื่องของเส้นทาง และจากลักษณะทางกายภาพกล่าวมาทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวกระจายตัวจึงมีปัญหาด้านการเข้าถึงในบริเวณตอนใต้ของเกาะที่มีระยะห่างจากท่าเรือมาก

4.3 ปัญหาด้านการจัดการ

จากสภาพพื้นที่เกาะเสม็ดในปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีขนาดเล็กแต่เนื่องจากสภาพปัญหาที่เพิ่มขึ้นเรื่อยมานับตั้งแต่มีการจัดตั้งเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ทั้งนี้เพราะอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้มีอยู่จำกัดการดำเนินการควบคุมดูแลจึงเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมาได้แก่

1. สภาพเรือโดยสารไม่ปลอดภัย จากการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพของประชาชนบนเกาะก่อให้เกิดการดัดแปลงเรือที่ใช้ในการประมงมาเป็นเรือโดยสารเพื่อการท่องเที่ยวทำให้มาตรฐานความปลอดภัยต่ำอีกทั้งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังมีความโลภเห็นแก่ได้โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้โดยสารทำให้บรรทุกันพิกัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูกาลท่องเที่ยวที่มีผู้มาเยือนสูงขณะที่ปริมาณเรือที่มีให้บริการจำกัด

2. การเอารัดเอาเปรียบผู้มาเยือน เนื่องจากการท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดเป็นการท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ทำให้ในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยวมีจำนวนผู้มาเยือนต่ำผู้ประกอบการด้านการให้บริการเรือรับส่งมีรายได้ไม่คุ้มทุน ฉะนั้นผู้ประกอบการจึงถือโอกาสโก่งราคาค่าโดยสารเรือกับผู้มาเยือนที่เดินทางมาในครั้งแรก ในขณะที่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวผู้ประกอบการด้านที่พักจะเรียกเก็บค่าบริการสูงกว่าในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวเกือบเท่าตัว เมื่อเป็นเช่นนี้ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดี และไม่เป็นที่ประทับใจแก่ผู้มาเยือน

ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ เนื่องจากเกาะเสม็ดอยู่ภายใต้การดูแลของสองฝ่ายคือ กองอุทยานแห่งชาติส่วนทะเล กรมป่าไม้ และการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งยังผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ในส่วน

อุทยานแห่งชาติเกิดความล่าช้าเนื่องจากอัตรากำลังด้านเจ้าหน้าที่มีจำกัดขณะที่ผู้บุกรุกมีจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึง

4.4 สรุปสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกาะเสม็ด

สภาพปัญหาของเกาะเสม็ดที่ประสบในปัจจุบันแบ่งออกเป็นปัญหาใหญ่ ๆ ได้ 3 ประการ คือ

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมบนพื้นที่ในเชิงกายภาพ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการบุกรุกพื้นที่อุทยานซึ่งในปัจจุบันได้ยุติมานานนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 ทั้งนี้เนื่องมาจากการแก้ไขปัญหของพลตำรวจโทประทีป สันติประภพที่ประกาศปิดเกาะเสม็ดหลังจากมีการบุกรุก แต่แล้วการปิดเกาะนั้นก็กลับเป็นการปิดในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ยังผลให้ปัญหาดังกล่าวถึงแม้จะยุติการขยายตัวแต่ไม่สามารถลงได้ จนกระทั่งในปัจจุบันถึงแม้ว่าการบุกรุกพื้นที่จะลดลงแต่ในด้านการดำเนินคดีกับผู้บุกรุกยังไม่สิ้นสุด ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องคอยควบคุมการขยายตัวของกิจการที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นปัญหาการบุกรุกที่ไม่สามารถขจัดให้หมดไปทำให้เกิดผลกระทบตามมาภายหลังในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

2. ปัญหาการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นผลจากข้อจำกัดด้านระบบนิเวศ และสภาพทางกายภาพทำให้พื้นที่ขาดแคลนสาธารณูปโภคที่สำคัญในการหล่อเลี้ยงคนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแหล่งน้ำธรรมชาติ ทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จำเป็นต้องจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการจากพื้นที่ข้างเคียงส่งผลให้เกิดการขนส่งเมื่อปริมาณความต้องการเพิ่มสูงขึ้นปัญหาต่าง ๆ จะเพิ่มขึ้นตาม ดังนั้นหากการพัฒนายังคงเพิ่มขึ้นปัญหาจะเพิ่มอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

3. ปัญหาด้านการจัดการ พบว่าในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในประเทศหลาย ๆ แห่งจะประสบกับปัญหาด้านการจัดการที่ขาดประสิทธิภาพทำให้ผลติดตามมามากมาย ดังปรากฏในพื้นที่เกาะเสม็ดจะพบว่าปัญหาหลักประการหนึ่งของการพัฒนาในพื้นที่คือการจัดการ ทั้งนี้ในเชิงระบบนิเวศของเกาะเสม็ด ซึ่งแต่เดิมที่มีมติให้เกาะเสม็ดเป็นพื้นที่ในความดูแลของกรมป่าไม้เพราะเห็นว่ามีกฎหมายซึ่งให้อำนาจเต็มที่แต่การกระทำกลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม นั้นแสดงว่าการดำเนินการไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ในการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ

ตาราง 4.1 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาปัญหาความเสื่อมโทรมบนพื้นที่ในเชิงกายภาพ

ประเด็นปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	พื้นที่
1. ความเสื่อมโทรมของสภาพชายหาดและพื้นที่เบื้องหลังหาด	1. สภาพที่พังกาตัยและร้านค้าที่บุกรุกชายหาดทำให้ชายหาดแคบลงเป็นสาเหตุให้พื้นที่ประกอบกิจกรรมลดลง อันก่อให้เกิดภาพที่ไม่สวยงาม	1. เกิดจากการบุกรุกพื้นที่ของร้านค้า 2. ความไม่เป็นระเบียบของผู้ประกอบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว 3. มีการกระจุกตัวของร้านค้าในบริเวณที่มีปริมาณการท่องเที่ยวสูง 4. ผู้ประกอบการขาดความรับผิดชอบในการใช้พื้นที่	- หน้าด่าน /ท่าเรือ - หาดทรายแก้ว - อ่าวไผ่ - อ่าววงเดือน - อ่าวพร้าว - อ่าวลวงหวัง - อ่าวลูด้า
2. ความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเล	1. คุณภาพของน้ำทะเลลดลงจนสภาพชายหาดเสื่อมลง	1. เกิดจากการปล่อยของเสียโดยปราศจากการบำบัด 2. ปล่อยของเสียลงสู่ดิน ทำให้เกิดไหลซึมสู่ทะเล ทำให้ชายหาดเป็นสีดำ	- หาดทรายแก้ว - อ่าวไผ่ - อ่าววงเดือน
3. มลพิษจากกิจกรรมทางน้ำ	1. มีการทำเรือเร็ว และท่าเรือ สก๊อตเตอร์ มาใช้ในบริเวณหาดที่มีผู้มาเยือนสูงทำให้เกิดคราบน้ำมันและเสียงรบกวนผู้เล่นน้ำ	1. ผู้ประกอบการละเลยต่อสภาพแวดล้อมมุ่งหวังเพียงผลกำไร 2. ความต้องการของผู้ใช้บริการเพิ่มจำนวนมากขึ้น	- หาดทรายแก้ว - อ่าววงเดือน - ท่าเรือหน้าด่าน

ตาราง 4.1 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาความเสื่อมโทรมบนพื้นที่ในเชิงกายภาพ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	พื้นที่
4. ปลุกที่ปักประชิดชายหาดมากเกินไป	1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวกระจายอยู่ในพื้นที่ของอุทยานซึ่งมีพื้นที่เชิงหลังหาดเล็กน้อย จึงจำเป็นต้องปลูกประชิดหาด	1. สภาพภูมิประเทศในบางบริเวณเป็นไหล่เขา ไม่เหมาะแก่การก่อสร้างทำให้ต้องบุกกรุกพื้นที่หาด 2. ต้องการให้บริการ/อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ	- ทั่วเกาะ
5. การควบคุมการใช้ที่ดินและอาคาร	1. ขาดการจัดแบ่งย่านการใช้ประโยชน์ที่ดิน จนเกิดการบุกกรุกพื้นที่ 2. พื้นที่เพื่อการค้ากระจุกตัวในบริเวณที่มีผู้ใช้บริการมากทำให้เกิดความระเกะระกะกินพื้นที่ชายหาด 3. พื้นที่ชายหาด ที่มีอยู่น้อย และอยู่ในสภาพที่สกปรกจากการขาดสำนึกของผู้ใช้	1. ขาดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในการดูแลรักษา 2. ขาดการจัดระเบียบที่ดี 3. ต้องการหาประโยชน์ของผู้ประกอบการในพื้นที่	- หาดทรายแก้ว - อ่าววงเดือน
6. ความสับสนในการทำกิจกรรมในพื้นที่	1. การเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่เล่นน้ำ	1. เกิดความวุ่นวาย เพราะไม่มีการกันเขตพื้นที่แน่นอน 2. นักท่องเที่ยวไม่เห็นความสำคัญต่อระเบียบการใช้อุปกรณ์ กีฬาทางน้ำ	- หาดทรายแก้ว

ตาราง 4.1 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาปัญหาความเสื่อมโทรมบนพื้นที่ในเชิงกายภาพ (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	พื้นที่
7. มลพิษทางสายตาทางพื้นที่ทะเล	1. มีการจอดเรือที่ให้บริการรับส่งนักท่องเที่ยวและเรือเร็ว	1. เนื่องจากการให้บริการของเรือรับ-ส่ง ของรีสอร์ท บางแห่งที่ให้บริการถึงหน้าหาดจึงจำเป็นต้องจอดเรือในบริเวณหาดนั้น 2. เป็นที่จอดเรือเร็วในการให้บริการ	- หาดทรายแก้ว - อ่าววงเดือน

ตาราง 4.2 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ประเด็นปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	พื้นที่
1. การจัดการขยะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกิดมลภาวะไม่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว 2. ขาดพื้นที่กำจัดขยะ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สูง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การกำจัดขยะโดยวิธีเผา และฝังกลบจะก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ 2. จำนวนรถให้บริการขนส่งไม่เพียงพอ 3. ขาดความร่วมมือในการดูแลรักษา 4. สภาพพื้นที่ไม่อำนวยในการฝังกลบ 	<ul style="list-style-type: none"> - อ่าววงเดือน - หาดทรายแก้ว - ชุมชนนอกเขตอุทยาน
2. การคมนาคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพผิวการจราจรทรุดโทรมในพื้นที่อุทยาน 2. ถนนประชิดติดชายหาดอาจก่อให้เกิดอันตรายได้เพราะถนนอยู่ระหว่างหาดกับที่พัก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรับผิดชอบอยู่ในส่วนของอุทยานแห่งชาติที่ต้องการอนุรักษ์พื้นที่ให้เป็นธรรมชาติ 2. ขาดงบประมาณในการดำเนินการ 3. สภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวย 	<ul style="list-style-type: none"> - ภายในอุทยานโดยเฉพาะอ่าวไผ่
3. การกำจัดน้ำเสีย	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกิดสภาวะ และสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดประสิทธิภาพในการกำจัดน้ำเสีย 2. ขาดพื้นที่ในการก่อสร้าง 3. ขาดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทิวเกาะ

ตาราง 4.2 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	พื้นที่
4. ปริมาณน้ำจืด	1. ปริมาณน้ำจืดไม่เพียงพอต่อการให้บริการ	1. สภาพภูมิประเทศ 2. ปริมาณผู้ใช้ (ความต้องการ) มากกว่าปริมาณการให้บริการ 3. อ่างเก็บน้ำที่มีอยู่แห้งขอด	- ทั่วประเทศ
5. การให้บริการไฟฟ้า	1. ผู้ประกอบการ และคนในพื้นที่ต้องจัดหาไฟฟ้าเพื่อใช้โดยการปั่นไฟ	1. ไม่มีสถานีจ่ายไฟ 2. เกิดข้อขัดแย้งในเรื่องสถานที่ตั้งระหว่างพื้นที่นอกเขตกับพื้นที่ในเขตอุทยาน	- ทั่วประเทศ
6. การเข้าถึงชายหาดแต่ละหาดก่อนข้างยาก	1. การเดินทางไปยังหาดต่าง ๆ ต้องอาศัยรถยนต์ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง อีกทั้งสภาพถนนที่ไม่ดีทำให้เป็นอุปสรรคในการเดินทางไปยังหาดอื่น ๆ 2. ขาดความต่อเนื่องของเส้นทาง	1. สภาพทางกายภาพของเกาะที่มีขนาดยาวและมีท่าเรือสาธารณะเพียงแห่งเดียวบริเวณด้านเหนือของเกาะ และเส้นทางยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรทำให้การเข้าถึงลำบากทำให้ผู้มาเยือนกระจุกตัวอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวใกล้ท่าเรือ 2. การก่อสร้างทำได้ลำบากเนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นเกาะทำให้ต้องขวนขวายก่อสร้างจากท่าเรือเพ 3. เป็นพื้นที่อุทยานการดำเนินการต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ 2504	- ทั่วประเทศ

ตาราง 4.3 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านการจัดการ

ประเด็นปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	พื้นที่
1. การเอารัดเอาเปรียบผู้มาเยือน	1. โกงราคาค่าเดินทางระหว่างเกาะเสม็ด ท่าเรือและ เกาะเสม็ด-ท่าเรือ	1. ในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยวจำนวนมาเยือน น้อยทำให้มีการเขยิบราคาค่าโดยสารจากเที่ยว ละ 30 บาท เป็น 50-100 บาท/เที่ยว 2. กรณีผู้มาเยือนครั้งแรกมักถูกผู้ประกอบการฉ้อ โกงทั้งด้านค่าโดยสารและที่พัก	- หน้าด่าน, ท่าเรือ
2. คุณภาพความปลอดภัยใน การโดยสารเรือข้ามฟาก	1. มาตรการให้ความปลอดภัยแก่ผู้โดยสาร บนเรือมีจำกัด	1. การเดินทางส่วนใหญ่อาศัยเรือซึ่งดัดแปลงจาก เรือประมง จึงขาดการควบคุม และตรวจสอบ ความปลอดภัยในการบริการ 2. ขาดอุปกรณ์ช่วยชีวิต 3. ไม่มีมาตรการกำหนดจำนวนผู้โดยสารบนเรือ	- ระหว่างบ้านเพถึง เกาะเสม็ด
3. ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ โดยตรง	1. อัตรากำลังน้อยการดูแลไม่ทั่วถึง	1. งบประมาณมีจำกัดทำให้อัตรากำลังที่มีอยู่ ไม่เพียงพอแก่การดูแลให้ทั่วถึง	- ทั่วเกาะ
4. สภาพเรือโดยสารที่ไม่ปลอดภัย	1. มีการบรรทุกผู้โดยสารมากเกินไป สมรรถนะในการรองรับ 2. ไม่มีเรือที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว โดยตรง	1. ผู้มาเยือนส่วนใหญ่จะใช้เวลาช่วงวันหยุดราชการ หรือวันหยุดสุดสัปดาห์ทำให้จำนวนเรือ ไม่เพียงพอสำหรับให้บริการ 2. ความเห็นแก่ได้ของผู้ประกอบการเรือรับส่ง 3. ขาดอุปกรณ์ช่วยชีวิตเพราะขาดมาตรการที่ เข้มงวด	- ระหว่างเพถึง ท่าเรือเกาะเสม็ด

4.5 ระดับความรุนแรงของปัญหา

จากสภาพปัญหาและสาเหตุดังตาราง 4.4 พบว่าสาเหตุของปัญหาภายในเกาะเสม็ดมีสาเหตุหลักคือการพัฒนาการท่องเที่ยวส่งผลต่อการพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นภาระของผู้ประกอบการที่ดำเนินการเพื่อดึงดูดผู้มาเยือน ในขณะที่เดียวกันกลับส่งผลต่อเกาะเสม็ดทั้งที่ระเบียบกรมป่าไม้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการอุทยานแห่งชาติที่ต้องการอนุรักษ์พื้นที่จึงไม่สนับสนุนให้เกิดการก่อสร้างใด ๆ ในพื้นที่ นอกจากนี้ผู้ประกอบการพยายามจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับพื้นที่เพื่อบริการแก่ผู้มาเยือน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาหลักในการแก้ไข เพราะผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะมุ่งหวังผลกำไรโดยมิได้คำนึงถึงปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและผลกระทบต่อระบบนิเวศที่จะตามมาในภายหลัง

ในด้านความรุนแรงของปัญหาจากการสำรวจ ดังภาพ 4.2 โดยอาศัยเกณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เป็นเกณฑ์ โดยปัญหาใดที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวถือว่ามีความรุนแรงมากทั้งนี้เพราะทรัพยากรการท่องเที่ยวจัดว่าเป็นอุปทานที่สำคัญในพื้นที่ หากทรัพยากรอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมจะส่งผลให้เกิดการลดลงของจำนวนผู้มาเยือน ส่วนปัญหาใดที่ผลส่งต่อผู้มาเยือนจะถือว่ามีความรุนแรงปานกลาง และสุดท้ายคือปัญหาที่มีความรุนแรงต่ำจะหมายถึงปัญหาที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการ เพราะทั้ง 3 จัดเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบการท่องเที่ยว โดยปัญหาที่ส่งผลต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความสูญเสียเชิงเศรษฐกิจเพราะจะเป็นผลต่อเนื่องถึงจำนวนผู้มาเยือน และผู้ประกอบการในท้ายที่สุด

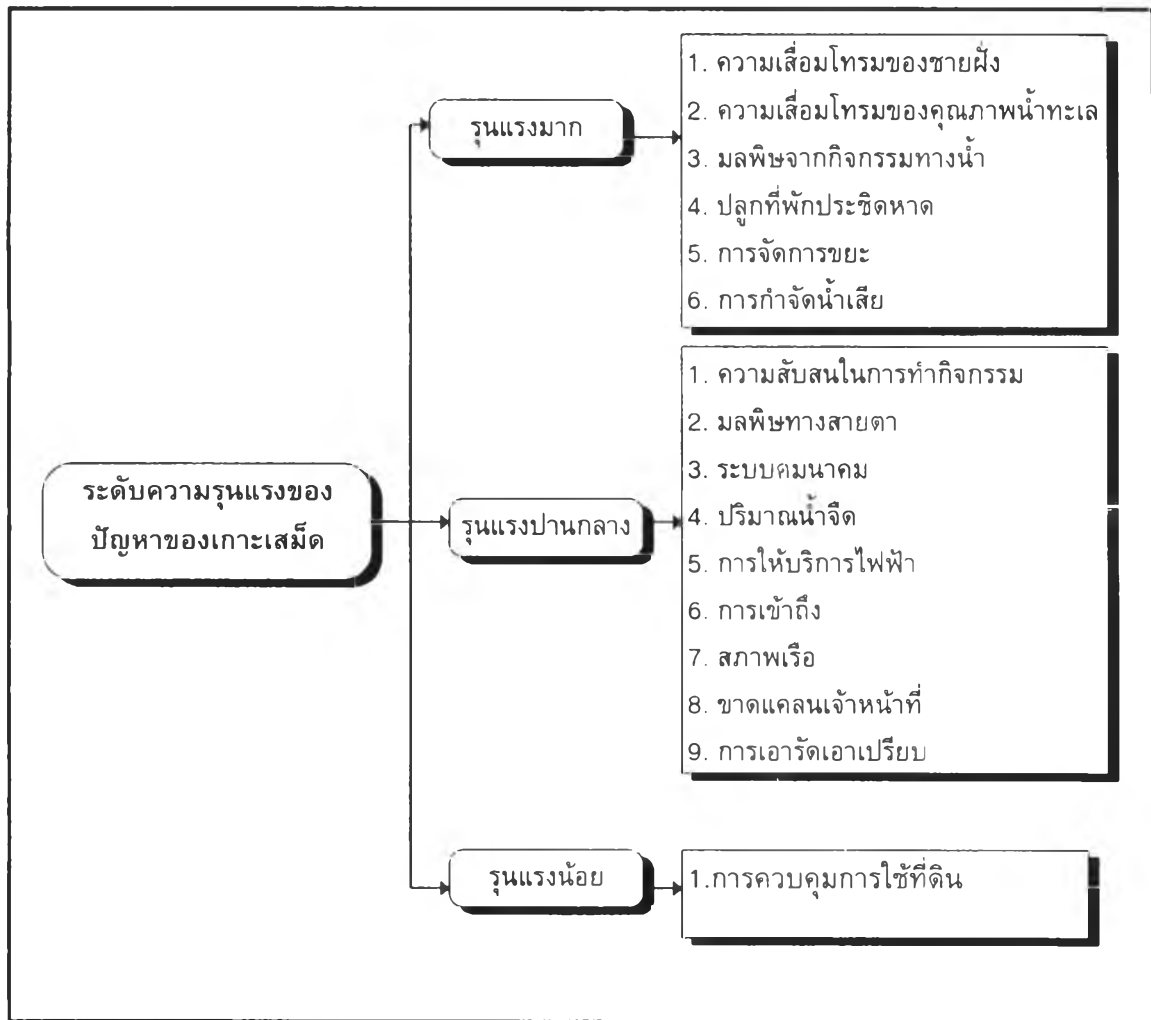
สรุปได้ว่าปริมาณความต้องการในพื้นที่นั้น ๆ จะส่งผลกระทบต่อสภาพของระบบนิเวศของพื้นที่อย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากการจัดหาบริการเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นทำให้พื้นที่ต้องแบกรับภาระเพราะเมื่อเกิดการพัฒนาใด ๆ ที่มีให้แก่ผู้มาเยือนในพื้นที่แต่ละคนที่เข้ามาใช้บริการต่าง ๆ ของพื้นที่ท่องเที่ยวถึงแม้จะเป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันแต่ภาระของการใช้บริการต่าง ๆ จะเกิดขึ้นตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนทางที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดความพอดีของการใช้รวมทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้เกิดความอึดอัดหรือคับคั่งในพื้นที่อันจะนำมาให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมทั้งในด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ รวมไปถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดกับธุรกิจท่องเที่ยว

ซึ่งจากการศึกษาระดับของปัญหาที่เกิดในพื้นที่จะพบว่าหากแก้ไขปัญหาด้านการจัดการให้ลุล่วงปัญหาอื่น ๆ จะหมดไปโดยปริยาย ฉะนั้นปัญหาสำคัญของพื้นที่คือปัญหาด้านการจัดการที่มีสาเหตุจากการบุกรุกพื้นที่นั่นเอง

ตาราง 4.4 ระดับความรุนแรงของปัญหาภายในเกาะเสม็ด

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา	ระดับความรุนแรง				ค่า คะแนน
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	ไม่มี (0)	
<ul style="list-style-type: none"> ● ปัญหาความเสื่อมโทรมบนพื้นที่เชิงกายภาพ 					
1. ความเสื่อมโทรมของสภาพชายหาด/พื้นที่เบื้องหลังหาด	✱				3
2. ความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเล	✱				3
3. มลพิษจากกิจกรรมทางน้ำ	✱				3
4. ป्लูกที่พักประชิดชายหาดมากเกินไป	✱				3
5. การควบคุมการใช้ที่ดินและอาคาร			✱		1
6. ความสับสนในการทำกิจกรรมในพื้นที่		✱			2
7. มลพิษทางสายตาทางพื้นที่ทะเล		✱			2
<ul style="list-style-type: none"> ● ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน 					
1. ปัญหาการจัดการขยะ	✱				3
2. ปัญหาการคมนาคม		✱			2
3. ปัญหาการกำจัดน้ำเสีย	✱				3
4. ปริมาณน้ำจืด		✱			2
5. การให้บริการไฟฟ้า		✱			2
6. การเข้าถึงชายหาดแต่ละหาด		✱			2
<ul style="list-style-type: none"> ● ปัญหาด้านการจัดการ 					
1. การเอารัดเอาเปรียบ		✱			2
2. คุณภาพความปลอดภัยของเรือโดยสาร		✱			2
3. ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ		✱			2
รวมค่าคะแนน					35

ภาพ 4.2 ระดับความรุนแรงของสภาพปัญหาที่เป็นผลจากสมรรถนะภายใต้ข้อจำกัดทางธรรมชาติ

4.5 พื้นที่ที่ประสบปัญหา

จากสาเหตุและปัญหาที่กล่าวมาแล้วพบว่าพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงในระดับแตกต่างกันไปตามการกระจายตัวของผู้มาเยือน ดังตาราง 4.5 แต่ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านความเสื่อมโทรมบนพื้นที่ในเชิงกายภาพ เนื่องจากการเติบโตของพื้นที่เกาะเสม็ดเป็นผลมาจากการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีพัฒนาการเรื่อยมานับตั้งแต่อดีต ดังนั้นบริเวณที่เป็นปัญหามากหมายถึงบริเวณที่มีปัญหามากกว่าบริเวณอื่น ๆ เพราะจากการกระจุกตัวของผู้มาเยือนในปริมาณสูง ส่วนพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงปานกลางได้แก่พื้นที่ที่มีการกระจุกตัวปัญหาน้อยกว่าในเขตที่มีความรุนแรงมากทั้งนี้อาจอาศัยจำนวนผู้มาเยือนพื้นที่ และสุดท้ายคือบริเวณที่มีระดับความรุนแรงน้อยคือบริเวณที่มีการกระจุกตัวของปัญหาค่า และมีแทบไม่มีการเดินทางของผู้มาเยือน ดังนั้นเพื่อสะดวก

ในการศึกษาจึงแบ่งระดับปัญหาในพื้นที่ออกเป็น 3 ระดับตามระดับความรุนแรงของปัญหา ดังแผนที่ 4.1 ได้ดังนี้

- A1 คือพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงของปัญหามากที่สุด มีค่าคะแนนมากกว่า 25
- A2 คือพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงของปัญหาปานกลาง มีค่าคะแนน 20-25
- A3 คือพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงของปัญหาน้อยที่สุด มีค่าคะแนนน้อยกว่า 20

ตาราง 4.5 สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณเกาะเสม็ด

สภาพปัญหา	ทรัพยากรการท่องเที่ยว																
	ท่าเรือ	ทรายแก้ว	อ่าวไผ่	อ่าวพุทรา	อ่าวหวล	อ่าวซ้อ	อ่าววงเดือน	อ่าวสูงห้วย	อ่าวสูงดำ	อ่าวเทียน	อ่าวหาย	อ่าวกิวนอก	อ่าวกะรัง	อ่าวกิวใน	อ่าวพร้าว	อ่าวสุกโยน	ชุมชน
สมรรถนะทางธรรมชาติ																	
1. ความเสื่อมโทรมของสภาพชายหาดและพื้นที่เบื้องหลังหาด	☆	☆	☆				☆	⊕	⊕						☆		⊕
2. ความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเล	☆	☆	☆				☆								⊕		
3. มลพิษจากกิจกรรมทางน้ำ	☆	☆					☆										
4. ป्लูกที่พื้กประชิดชายหาดมากเกินไป	⊕	☆	⊕	⊠	⊠	⊠	☆	⊕	⊕	⊕	⊠	⊠	⊠			⊠	☆
5. การควบคุมการใช้ที่ดินและอาคาร	⊕	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆		☆	☆	☆
6. ความสับสนในการทำกิจกรรมในพื้นที่		☆															
7. มลพิษทางสายตาทางพื้นที่ทะเล		⊕															
สมรรถนะการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน																	
1. ปัญหาการจัดการขยะ		☆	⊕				☆										☆
2. ปัญหาการคมนาคม		⊠	⊠	☆	☆	☆	⊠	⊕	⊕	⊕	☆	☆	☆	☆	⊕	⊕	
3. ปัญหาการกำจัดน้ำเสีย	☆	☆	☆	⊠	⊠	⊠	☆	⊕	⊕	⊠	⊠	⊠	⊠	⊠	⊕	⊠	☆
4. ปัญหาน้ำจืด	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕
5. ปัญหาไฟฟ้า	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕
6. การเข้าถึงชายหาดแต่ละหาดค่อนข้างยาก				☆	☆	☆		⊕	⊕	☆	☆	☆	☆	☆	⊠	☆	

ตาราง 4.5 สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณเกาะเสม็ด

สภาพปัญหา	ทรัพยากรการท่องเที่ยว																
	ท่าเรือ	ทรายแก้ว	อ่าวไม้	อ่าวพุทรา	อ่าวหวล	อ่าวช่อ	อ่าววงเดือน	อ่าวสูงหัง	อ่าวสูงดำ	อ่าวเทียน	อ่าวห้วย	อ่าวแก้วนอก	อ่าวกระรัง	อ่าวกัวไห	อ่าวพร้าว	อ่าวสุโขทัย	ชุมชน
ด้านการจัดการควบคุมดูแลที่ดี																	
1. การเอารถเอาเปรียบผู้มาเยือน	☆	☆	⊕	⊖	⊖	⊖	☆	⊖	⊖	⊖	⊖	⊖	⊖	⊖	⊖	⊖	☆
2. คุณภาพความปลอดภัยในการโดยสารเรือข้ามฟาก	☆																☆
3. ขาดแคลนเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ	☆	☆	☆	⊕	⊕	⊕	☆	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	⊕	☆
4. สภาพเรือโดยสารไม่ปลอดภัย	☆																☆
รวมคะแนน	32	27	20	18	18	18	29	23	20	18	18	18	18	12	20	16	26

หมายเหตุ :

ระดับปัญหาที่เกิดขึ้นในที่ :

- ☆ ระดับความรุนแรงมาก
- ⊕ ระดับความรุนแรงปานกลาง
- ⊖ ระดับความรุนแรงน้อย

